

סוג הבחינה : בגרות
מועד הבחינה : קיץ תש"ף, 2020
מספר השאלון : 034382

מדינת ישראל
משרד החינוך

אזרחות

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה : שעה וחצי
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה :
בשאלון זה שני פרקים- עליך לענות רק על חמש שאלות בפרק אחד בלבד :
פרק ראשון -דת וחברה ומדינה בישראל 100 נקודות
פרק שני -החברה הערבית והדרוזית בישראל 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש : אין.
- ד. הוראות מיוחדות : עליך לענות על פרק אחד מבין השניים.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/המשך בעמוד הבא/

בהצלחה!

השאלות

שים לב: עליך לבחור באחד משני הפרקים: פרק ראשון (דת חברה ומדינה) או פרק שני (החברה הערבית בישראל), ולענות על השאלות בפרק שבחרת לפי ההוראות. אין לענות על שאלות מפרקים שונים.

פרק ראשון (100נקודות): דת וחברה ומדינה

לפניך שני קטעים (טקסט וקריקטורה). קרא את הקטע, עיין בקריקטורה, וענה על השאלות לפי ההנחיות:

קטע א' - החרדים מורתעים והחילונים הופכים לחרדים

באוגוסט 2019 המדינה סערה בעקבות עתירתן של שדולת הנשים לבית המשפט בניסיון לבטל מופע בהפרדה בין גברים לנשים של זמר חרדי בעפולה. ההופעה יצאה לפועל לאחר ששופט המחוזי, בעתירת נגד של חרדים, אישר את ההופעה וקבע כי: ציבור חרדי שרוב דפוסי חייו מתנהלים בהפרדה מגדרית זכאי במופע קיץ אחד בפארק העירוני, בהתאם לנורמות חייו. שדולת הנשים הגישה עתירה נוספת לבג"ץ אשר פסל את החלטת בית המשפט המחוזי. מכוון שפסק הדין התקבל בזמן שההופעה כבר החלה, האירוע התקיים למרות זאת. ציבור חילוני גדול נמצא לאחרונה בחרדת זהות. הוא חש שהפך מציבור שהשליטה שלו ללא עוררין לציבור ששארית החופש שלו ננגס על ידי תחושה של כפייה דתית. לטענתו, כפי שהחרדים הגיבו בקיצוניות לחילון של יהודי אירופה לאחר קבלת שוויון הזכויות בעידן המודרני, כך גם הציבור החילוני מגיב בקיצוניות כעת. הוא אינו מוכן לשום פשרה עם הדתיים, כי כל פשרה תביא לדעתם להתחרדות החברה הישראלית. לדעתי הגישה הזאת פסולה מכל היבט. ברמה העובדתית: המרחב הציבורי בישראל עובר בעשורים האחרונים תהליך של חילון עמוק, ולא הדתה. כל אדם הגון יכיר בכך: מספר העסקים הפתוחים בשבת או עסקים המתהדרים במאכלים לא כשרים עלה פלאים; תרבות הלהטי"ב מוחצנת במלוא העוצמה; תעשיית הפרסום נעשתה כל כך בוטה ברמות ההחפצה הגופנית שלה, עד שאפילו אנשים האמונים על עקרון חופש האדם על גופו יוצאים נגדה.

הבסיס לחרדה החילונית לדעתי נובע מכך שציבור חילוני גדול בארץ מפחד שהמפלגות הדתיות בשנים האחרונות צוברות מנדטים והשפעתן ניכרת בהנחיות של מערכות השלטון בהן הן מעורבות כמו הצבא ומערכת החינוך, אשר מבקשות "להנחיל ידע ביהדות" ובלשון החילונים: הדתה. כך נוצר לעיתים קרובות מדי מאבק בכל מה שמריח יהדות וכל הנחלת ידע על המסורת או מורשת היהודית נתפסת כאיום.

לדעתי זו טעות קשה, ככל שחילונים יפחדו מכל סממן יהודי, יותר ויותר חרדים, שלא מכבר התחילו את מסעם הסבוך אל המרחב הציבורי הכלל ישראלי, יירתעו מכל סממן של מודרנה ויתבדלו יותר. זהות תרבותית ייחודית היא ביטוי של כבוד האדם, כשם שזכויות נשים הן ביטוי כזה. במקרה שזכויות מתנגשות, דווקא תפיסת העולם המערבית אמורה לתת את התשובה: בודקים כל מקרה לגופו, ומאזנים באופן מידתי בין הזכויות – למשל, באישור הפרדה בהבטחת מרחב שווה בהיקפו ואיכותו לשני המינים. כשם שמצעד הגאווה בתל-אביב, שאופיו המוחצן מפריע לישראלים רבים, מוגן בחוק ותפיסת העולם הליברלית, כך גם מופע ההפרדה החרדי צריך להיות מוגן בחוק. המרחב הציבורי שייך לכולם ולא רק לתפיסת עולם אחת.

"ההדתה נמשכת", אלחנן בן אורי, שביעי, חדשות סרוגים, 29.6.2017

חלק א' - שאלת חובה (30 נקודות)

קרא את הקטע הכתוב, עיין בקריקטורה וענה על השאלות:

1. א. הצג את המושג "היבדלות בחברה החרדית".
הסבר את עמדתו של כותב הקטע לגבי תופעה זו. (10 נק')
- ב. הצג שתי טענות העולות מהקטע הכתוב (אין להתייחס לטענה בעניין היבדלות החברה החרדית).
הסבר כיצד הקריקטורה תומכת באחת מהטענות שהצגת. (20 נק')

חלק ב' - ענה על שתיים מהשאלות 2-4 (40 נקודות)

2. הצג את "חזון מדינת התורה".
הסבר האם לטענת הכותב חזון זה ממומש. נמק את דבריך מהקטע. (20 נק')
3. הצג את המושג "פוליטיקה של הכרעה".
הסבר כיצד מושג זה בא לידי ביטוי בקטע הכתוב. (20 נק')
4. הצג את התפיסה "הליברלית אינדיבידואלית".
הסבר כיצד תפיסה זו באה לידי ביטוי בקטע. (20 נק')

חלק ג' - ענה על שתיים מהשאלות 5-8 (30 נקודות)

5. הצג את המושג "משפט עברי".
הצג נימוק אחד התומך בשילוב המשפט העברי בחקיקה ובפסיקה במדינת ישראל. (15 נק')
6. הצג שתי סמכויות של בתי הדין הרבניים. (15 נק')
7. הצג את הזרם הקונסרבטיבי.
הצג הבדל אחד בין הזרם הקונסרבטיבי לבין הזרם האורתודוקסי במדינת ישראל. (15 נק')
8. הצג את שלושת קווי היסוד ל"אמנת גביון מידן". (15 נק')

שים לב: עליך לבחור באחד משני הפרקים: פרק ראשון (דת חברה ומדינה) או פרק שני (החברה הערבית בישראל), ולענות על השאלות בפרק שבחרת לפי ההוראות. אין לענות על שאלות מפרקים שונים.

פרק שני (100 נקודות) – החברה הערבית והדרוזית בישראל

לפניך שני קטעים (טקסט ותרשים). קרא את הקטע, עיין בתרשים וענה על השאלות לפי ההנחיות:

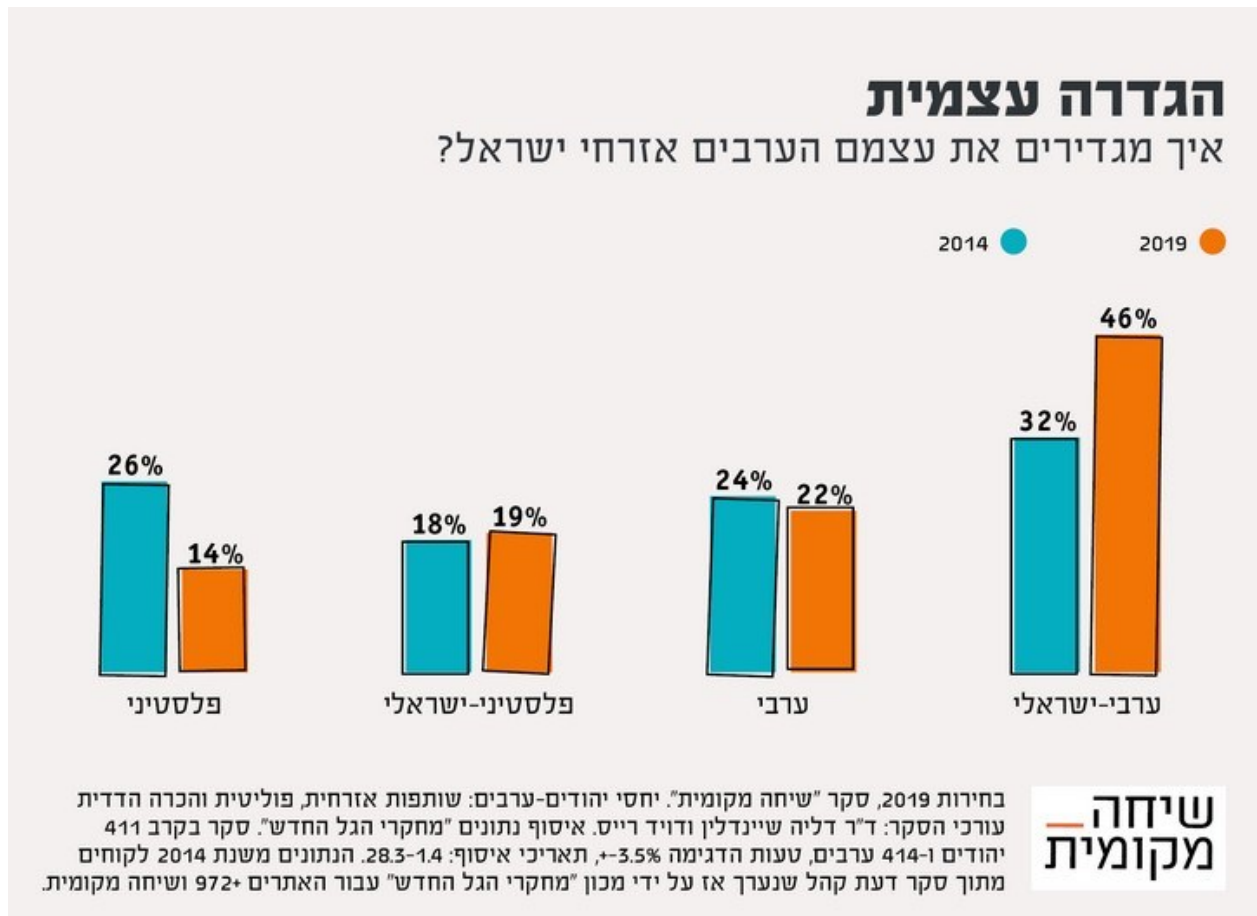
קטע א': החברה הערבית משתלבת בהייטק

לאחרונה נערך מחקר במסגרת האוניברסיטה העברית בירושלים הבודק את ההשפעה של עבודה בחברות הי טק גלובליות כמו מיקרוסופט ואינטל על הזהות הדתית והזיקה למסורת של עובדים ערבים מסורתיים במדינת ישראל. העבודה לצד ישראלים-יהודים, הנסיעות לחו"ל ולעמק הסיליקון אינם המקום הטבעי של הצעיר הערבי הדתי ועולה חשש לאובדן הזהות הערבית מסורתית. אך המחקר מעלה כי הזהות הדתית ומסורתית של עובדים ערבים בתעשיית ההייטק לא נפגעות ואף יש תהליך הפוך של חיזוק הזהות הדתית של הצעירים במקומות עבודה אלה.

מסתבר שדווקא תהליכי הגלובליזציה שהיו עשויים להחליש את הזיקה של העובדים למסורת ולדת הם אלו שמאפשרים לצעיר הערבי המסורתי לעבוד בארגונים גלובליים. לטענת החוקר, הצעירים הדתיים מרגישים בנוח לשמור על תרבותם וזהותם, מכון שהעבודה בחברות גלובליות מפגישה את הצעירים הערביים עם אנשים ממגוון דתות ותרבויות, עובדה שמגבירה את המשיכה שלהם לדתם בגלל האווירה הפלורליסטית הקיימת בחברות אלה. המרואיינים למחקר סבורים כי השפעת הגלובליזציה ותפיסות אינדיבידואליסטיות על החברה הערבית מוגבלת. לטענת החוקר, החברה הערבית בישראל בנויה אחרת – חברה זו חייבת לשמור זהותה, על התרבות ועל ההיסטוריה שלה. לאחר שנת 1948 הערבים בישראל הרגישו שהעולם הערבי הפקיר אותם והאפשרות היחידה להגן על עצמם הייתה לשמור על הזהות הקולקטיבית שלהם. לפי המחקר, השמירה על הזהות המקומית מתאפשרת, בין היתר, היות ורבים מהעובדים הערבים ממשיכים לגור ביישובים שבהם גדלו. ניתן להסיק מכך כי ההשתלבות בחברות ההי טק והחשיפה לגלובליזציה לא ימוטטו את החברה הערבית המסורתית בישראל, אלא יאפשר את השתלבותם בחברה הישראלית מבלי שיאבדו את זהותם הייחודית.

נקודה נוספת של המחקר הייתה הסיבות למספר נמוך של המועסקים מהחברה הערבית בהיי טק. נראה כי מיעוטם בוחרים לעבוד בתעשייה זו ויש לכך מספר סיבות: המשפחה בחברה הערבית לרוב רואה בהייטק מקצוע לא יציב כלכלית. המשפחה מעודדת את ילדיהם ללמוד מקצועות כמו רפואה. בנוסף, הרבה בתי ספר במגזר הערבי עדיין סובלים מאי תקצוב לעומת שאר האוכלוסייה ולכן אין להם את האפשרות לקיים תוכניות ייעודיות שחושפות את התלמידים לעולם ההי טק. סיבה נוספת קשורה לאופן האיוש של חלק גדול מהמשרות בהי טק המתבססת על שיטת חבר מביא חבר, ומכון שמספר הערבים העובדים בהייטק קטן הם מתקשים למצוא עבודה בעולם זה. לפי מנכ"ל עמותה שמקדמת השתלבות אקדמאים ערבים בשוק העסקים הישראלי, אין גזענות בעולם ההייטק, אבל כן קיימת בורות וחוסר היכרות עם דפוסי החברה הערבית. לטענת המנכ"ל החברות צריכות להתאמץ לגייס עובדים ערבים דרך תוכניות ההכשרה ודרך האוניברסיטאות ולא דרך הרשתות החברתיות. לאור המחקר שמפריך את החשש לאובדן הזהות הערבית ביחד עם האפשרות של הצעירים הערבים לשפר את מצבם הכלכלי, יש לעודד את שילוב המגזר הערבי בתחום ההייטק ולקוות שהשילוב יוביל לצמצום המתח בין החברה היהודית לערבית.

מעובד על פי ע. זרחוביץ "הערבים משתלבים בהיי טק ויוצאים ממשבצת 'בני המיעוטים' " גלובס, 8.10.2018

אינפוגרפיקה, י. קציר, "הגדרה עצמית", שיחה מקומית, 4.4.2019

חלק א' – שאלת חובה (30 נקודות)

קרא את הקטע הכתוב ועיין בתרשים וענה:

9. א. בקטע מופיעים מספר מעגלי שייכות של החברה הערבית.

הצג מעגל שייכות אחד והסבר כיצד הוא בא לידי ביטוי בקטע הכתוב. (10 נק')

ב. עיין בתרשים והסבר האם התרשים מחזק או מחליש את הכתוב בקטע. (20 נק')

חלק ב' - ענה על שתיים מהשאלות 10-12 (40 נקודות)

10. הצג שני חסמים להשתלבות אקדמאים ערבים בשוק העבודה הישראלי חסם אחד מחומר הלימוד וחסם אחד מהקטע. (20 נק')

11. הצג את המושג "מאבק חלוקה". הסבר כיצד מושג זה בא לידי ביטוי בקטע הכתוב. (20 נק')

12. הצג את "תפיסת השותפות". הסבר כיצד לדעת הכותב השתלבות ערבים בהייטק תקדם את הרעיון המרכזי בתפיסה זו. (20 נק')

חלק ג' – ענה על שתיים מהשאלות 13-16 (30 נקודות)

13. הצג טענה אחת בעד וטענה אחת נגד השירות האזרחי בקרב אזרחי ישראל הערבים. (15 נק')
14. הצג שתי סיבות לכך שלבחירות לרשויות המקומיות יש חשיבות רבה ביישובים הערביים. (15 נקד')
15. הצג את הגישה המעודדת רב תרבותיות כלפי מיעוטים. (15 נקד')
16. הצג את "הגישה המשלבת" לזהותם הקבוצתית של ערביי ישראל. (15 נקד')

בהצלחה

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם לאל ברשות משרד החינוך